Ner 46. ROK 1846. CZWARTEK 5 MARCA.

Pismo to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć miesięcznie złotych cztery, numer pojedynczy groszy dziesięć.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina	Bar. do 0° R. w miar. paryz.	Stop. ciepła podł. Reau.	Psychometr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzn i różne uwagi
6	27" 2, 550	— 0° 2	1, 90	Zachodni mocny	Pohmurno	
5 2	4, 637	— 2, 1	2, 13	„ średni	Chmurno	
10	7, 186	— 1, 0	2, 08	„ słaby	„	

Wiadomości krajowe.

OGŁOSZENIE.

Oddziały Wojsk Cesarsko-Rossyjskich i Cesarsko-Austryackich zajęły W. M. Kraków i Jego Okrąg.

Celem zajęcia tego, jest przywrócenie łącznie z Oddziałem Wojsk Król. Pruskich który jest oczekiwanym spokojności publicznej i oczyszczenia krainy W. M. Krakowa z burzycieli porządku, którzyby jeszcze mogli się w niej ukrywać. — Wysokie Opiekuńcze Dwory obmyślą późniéj środki jakie za potrzebne uznają dla zapewnienia w stały sposób pomyślności kraju W. M. Krakowa.

Lecz zanim Wysokie Opiekuńcze Dwory będą mogły oznajmić przez organ Konferencyi Swoich Rezydentów swoje w tej mierze postanowienie, Kommendanci dwóch Oddziałów okupacyjnych przywołani jedynie w celu czuwania nad utrzymaniem bezpieczeństwa publicznego podają do wiadomości Mieszkańców następujące przyjęte przez Siebie rozporządzenia:

1) Miasto Kraków znajduje się odtąd w stanie zamknięcia wojennego i nikt nie może z niego wychodzić bez wylegitymowania się.

2) Osoby i własności Mieszkańców spokojnych będą szanowane.

3) Wszyscy Właściciele domów lub zarządzający takowemi są obowiązani pod rygorem ściągnienia na siebie całéj surowości praw wojskowych do wydania bezzwłocznie Władzy Wojskowéj wszystkich tych, którzy jakikolwiek mieli udział w ostatnich zaburzeniach.

4) Wszyscy ci, którzy nienależąc do liczby głównych wichrzycieli mieli słabość dać się wciągnąć przez tychże, obowiązani są w dowód swojego szczerego żalu i bezwarunkowéj submissyi stawić się dobrowolnie przed Władzą, gdyż tylko w takim razie mogą zyskać niejaki tytuł do względności.

5) Wszyscy ci, którzyby ukryli broń i nie oddali takowéj do dnia 6 Marca godziny 12 w południe, ulegną rygorowi praw wojskowych.

6) Prezes i Członkowie Senatu W. M. Krakowa, którzy usunąwszy się od wypadków powrócą do Miasta, wejdą do składu Administracyi tymczasowéj, która załatwiać będzie bieżące interesa wewnętrzne. — Senator Kopff przewodniczyć będzie téj Administracyi aż do powrotu JX. Schindlera.

7) Każdy Oddział okupacyjny mianował Kommendanta Placu i Adjutanta Placu którzy za wspólnem porozumieniem się działać będą.

8) Stanowi się łączna Kommissya Wojskowo-śledcza dla sprawdzenia stopnia winy ujętych indywiduów. — Ci którzy za niewinnych uznani zostaną, będą natychmiast uwolnieni; — z winnemi według ustaw postąpionem zostanie.

Kraków d. (20 Lutego) 4 Marca 1846 r.

Collin K. K. General. **General Paniutine.**

Wiadomości zagraniczne.

— *Paryż 13 Lutego.* —

Izba Deputowanych zgromadziła się wczoraj w południe w swych biurach, końcem tymczasowego roztrząśnienia projektów do prawa względem żądanych summ miliona fr. na tajne wydatki i 300,000 fr. dla zakładów dobroczynnych. Bardzo znaczna liczba członków przybyła, spodziewano się bowiem żywych rozpraw nad funduszami tajnych wydatków. W niektórych biórach nic nieznaczące były rozprawy, w innych przeciwnie bardzo żywe,

mianowicie przy wyborach kommisarzy. W 2 biurach, w 2giem i 8mem, przyszło do gwałtownych sporów między oppozycyą i większością. P. Havin oświadczył, że ponieważ polityki gabinetu nie pochwala, sprzeciwia się przeto udzieleniu funduszów tajnych. Pragnie aby Kommissya żądała od ministrów formalnego zobowiązania się, że funduszów tajnych nie nadużyją do wyborów. Pan Em. Poullet odpowiedział, że w tajnych funduszach znajdują się dwie kwestye, jedna kwestya zasady, druga zaufania. Zasadę oppozycya uznała, zezwalając za ministerstwa z dnia 1 marca, na udzielenie tajnych funduszów. A zaufanie posiada gabinet w zupełności.

Oppozycyi udało się tylko w dwóch biurach osiągnąć wybór swych kandydatów. W 8mem biurze wybrany został p. Havin większością głosów 19 przeciw 18, które otrzymał konserwacyjny kandydat, Em. Poullet. W 2 biurze kandydat opozycyjny, p. Aylies, otrzymał 20 głosów, gdy p. Latournelle, kandydat konserwacyjny, miał ich tylko 17. Siedmiu innych mianowanych kommisarzy należy do konserwatystów, jakoto: pp. Harlé, Fel, Real, marszałek Sebestiani, Baron Duprat, Muret de Bort, pułkownik Sevret i p. Meynard. I względem wniosku margr. St. Priest o zamianę 5 proc. renty, powzięto w biurach postanowienie. Minister skarbu sprzeciwiał się przedłożeniu tego wniosku. W 4 biurach zezwolono, aby w Izbie został odczytany; co też przeto będzie miało miejsce. Mianowano także Kommissyę do roztrząśnienia projektu żądającego 300,000 fr. dla instytutów dobroczynnych.

Na dzisiejszem publicznem posiedzeniu Izby Deputowanych, odczytał najprzód margr. St. Priest swój wniosek względem zamiany renty. Poczem Izba odłożyła jego rozwinięcie na poniedziałek (23 b. m.). Następnie Prezes za przychyleniem się Izby oznaczył kolei projektów roztrząsać się mających na następnych posiedzeniach.

— *Dnia* 14 *Lutego.* —

Słychać, że Król Filip otrzymał na nowo przyrzeczenie, iż Królowa Wiktorya przybędzie w czerwcu na dwa tygodnie do Paryża.

Z Tulonu piszą pod d. 9: Rozeszła się tu dziś wieść, że nadeszła telegraficzna depesza, która kazała wstrzymać dalsze przygotowania wyprawy do Madagaskaru. Wieść jednak tę uważać należy za bezzasadną, gdyż zbyt daleko rzeczy zaszły, aby można wyrzec się wyprawy. Wydano już wielkie summy, a piechota i artyllerya, które tu wsiąść mają na okręty, otrzymały już swój żołd wojenny.

Według urzędowéj statystyki, liczba przypadków przedwczesnego zamknięcia w trumnie i dość wcześnie odkrytéj pozornéj śmierci wynosi we Francyi od 1833 r. 94. Z tych powstało 15 osób z letargu, w chwili, gdy się miała rozpocząć exportacya; 14 ożyło w skutku troskliwości, jaką im miłość pozostałych okazała; 7 w skutku przypadkowego spadnięcia trumny; 9 były winne swój ratunek ukłuciom gwoździ, któremi przytwierdzano do trumien całun; 5 małéj ilości powietrza jakie miały w trumnie; 19ście, przypadkowéj, a 6 umyślnéj zwłoce w ich pogrzebaniu.

Na dzisiejszem posiedzeniu Izba Deputowanych udzieliła żądane 24 miliony frankow na ukończenie kanału między rzekami Ren i Marn od Strasburga do Vitry. Rozprawy nad żądaniem 15½ milionów fr. na ukończenie kanału między Toluzą i Castel, odłożone zostały do następnego posiedzenia.

— *Dnia* 15 *Lutego.* —

Adwokaci Paryzcy odbyli niedawno naradę czy we Francyi święcenie kapłańskie może być przeszkodą prawną do zawierania ślubów małżeńskich? Mała większość roztrzygnęła tę kwestyę, że prawo nie sprzeciwia się małżeństwu księży.

Otrzymano tu *Polynezyan*, dziennik wychodzący w Honolulu, stolicy wysp Sandwichskich. Numer z 14 czerwca zawiera długą mowę pierwszego ministra do króla przy otwarciu pierwszego zgromadzenia ciała prawodawczego na wyspach Sandwich. Stany zawiadomione zostały, że zasady nowéj ustawy wzięte są z ustaw Francyi, Anglii, Stanów Zjednoczonych i Belgii.

Wiele mówią w Afryce francuzkiéj o ogromnym kroku postępowym, dokonanym w Algierze przez jednę damę, panią A. bez żadnéj od rządu pomocy. Udało się téj damie skłonić rozmaite rodziny Algierskie do żądania, iżby ich córki odebrały wychowanie europejskie. Wszyscy rokują najpiękniejsze nadzieje szybkiego zlania się cywilizacyi z tego tak stanowczego początku, i powszechne podziwienie wzbudza ta okoliczność, iż jedna prywatna osoba zdołała otrzymać wypadek, o który rząd tylekroć napróżno się kusił.

— *Dnia* 16 *Lutego.* —

W *Jour. des Débats* czytamy: „Otrzymaliśmy drogą nadzwyczajną nowiny z Madrytu pod dniem 10 lutego. Jenerał Narvaez, prezes rady i minister wojny podał swą dymissyę, którą królowa przyjęła. Sądzą że będzie mianowany naczelnym Wodzem siły zbrojnéj. Przy odejściu gońca uważano rozwiązanie gabinetu za zupełne, i rozeszła się wieść, że królowa miała wezwać jenerała Roncoli, jeneralnego kapitana Walencyi i margr. Miraflores do utworzenia nowego gabinetu.“

Le Phare des Pyrenées, zwykle dobrze zawiadamiany dziennik o interesach hiszpańskich, donosi także o bliskiéj zmianie ministerstwa, wystawiając prezesa rady w oppozycyi przeciw jego pięciu kolegom, ale ten pozostać ma na czele nowego gabinetu, z którego wyłączeni będą Martinez de la Rosa, Meyans, Amero, Mon i Pidal.

Xiężna Nemours powiła dziś szczęśliwie xiężniczkę.

Listy z Port-au-Prince z pierwszéj połowy

stycznia, zawierają bliższe szczegóły o zerwaniu dyplomatycznych stosunków między jeneralnym konsulem francuzkim i rządem Hajtijskim. Po oddaleniu się p. Levasseur na pokład fregaty *Thetis* nie nastąpiło żadne zamięszanie spokojności. Osiedli w Port-au-Prince francuzi odbywali swe interesa spokojnie i bez żadnych przeszkód jak pierwéj; przerwanie stosunków nie wywarło najmniejszego wpływu na prywatne stosunki. Ludzie okrętowi na stojących na kotwicach trzech wojennych francuzkich okrętach, nie zaprzestali swych związków z lądem, i zabawy, na które oficerowie flotylli i późniéj byli zapraszani, odbywały się bez przeszkody. Dominikańska rzeczpospolita, która z początku miała zamiar postawić swą sprawę pod protektorat francuzki, zwróciła późniéj swe nadzieje na Hiszpanię, aby znaleźć opiekę przeciw napadowi zagrożonemu z strony Haitian. Zbywa jeszcze na pewnych wiadomościach, czy Hiszpania przyrzekła swe wsparcie, lub też powzięła plan, wystąpienia z swemi prawami do hiszpańskiéj części wyspy St. Domingo. W Hawanie zgromadziła się tymczasem z 7 wojennych okrętów złożona flota hiszpańska, która, jak słychać, miała się udać do brzegów St. Domingo. Przy odejściu ostatnich wiadomości, flota ta, zabrawszy z Kuby wojsko na pokłady, wyszła pod żagle i codzień oczekiwana jest przy brzegach rzeczypospolitéj Dominikańskiéj.

Rozprawy Izby deputowanych nad ogólną kwestyą o pożyteczności kanałów i kolei żelaznych i o ich wzajemnym stosunku, są powszechnéj ważności dla wszystkich krajów, gdzie takie drogi kommunikacyjne istnieją lub mają być zaprowadzone. Kilka ważnych wątpliwości i uwag wzniesionych zostało w tém problemacie, niektóre z nich doświadczenie już usunęło, ale kwestya nie jest jeszcze zupełnie rozwiązana, i dla tego dalsze poszukiwania i obliczenia są potrzebne. Nader ważną rzeczywistością jest, że koleje żelazne nie tylko nie lękają się blizkości rzek spławnych, ale nawet ich wyszukują, aby towarzyszyć ich biegowi. Dwa powody przyczyniają się do tego: z jednéj strony kierunek, w jakim idzie droga wodna, jest po największéj części najlepszy a niekiedy jedynie dobry, który to kierunek i kolej żelazna wziąć może; z drugiéj zaś strony doświadczenie rozstrzygło, że koleje żelazne obok dróg wodnych pomyślnego powodzenia doznawać mogą. Najbardziéj kwitnące, najwyższy dochód zapewniające koleje żelazne, są właśnie te, które wzdłuż rzek lub kanałów idą. Porównanie między kolejami żelaznemi Anglii, które wzdłuż dróg wodnych idą, a kolejami, które od nich są odległe, a tém samém nie doznają żadnego współubiegania się z niemi, przekonywa, że pierwsze corocznie przynoszą w przecięciu 8 proc., gdy ostatnie tylko 3 proc. dają. Ta okoliczność okazała się nietylko w Anglii niezaprzeczoną, ale i we Francyi i w Belgii. Tu powstaje naturalnie to ważne zapytanie: czy idące wzdłuż dróg wodnych koleje żelazne nie osiągnęły swego wzbogacenia przez zubożenie dróg wodnych? Czy te ostatnie nie, utraciły, co tamte zyskały? Deputowany i inżenier p. Collignon odpowiada: Nie, jeżeli uważamy co do liczby beczek, a nawet trzymając się taryfy. Idąc daléj, roztrząsając wszelkie fakta, przychodzimy do poznania, że zachodzą pewne wielkie linie handlowe, mówić można strumienie handlowe, dla których istnienie obok siebie kolei żelaznych i kanałów, powoduje bezpośrednio znaczne zniżenie cen transportowych na obudwóch współubiegających się drogach; że daléj, to obok siebie istnienie obudwóch, wywołuje aż do nieskończoności idące rozdzielanie się materyałów; których różne gałęzie przemysłowe potrzebują. Bieg obok siebie kolei żelaznych i kanałów, zdaje się być przeto najwłaściwszym środkiem do rozwinięcia i popędu bogactw publicznych, i zarazem do rozwiązania problematu najkorzystniejszego prowadzenia i urządzenia wewnętrznych dróg kommunikacyjnych w kraju.

— *Londyn* 14 *Lutego.* —

Liga zbożowa (League) pracuje gorliwie nad zbieraniem podpisów na petycyach o natychmiastowe zniesienie praw zbożowych; w różnych parafiach Londynu zebrała już 403,703 podpisów. Także na wczorajszém posiedzeniu rady municypalnéj Londynu uchwalono petycyę powyższéj treści i postanowiono zalecić reprezentantom starego miasta (City) popieranie tego celu.

Posiedzenie Izby Deputowanych z d. 13. Rozprawy w dalszym ciągu nad środkami reformy handlowéj p. Peel, jeszcze i dziś nie zostały ukończone. W ogólności mało zwracały uwagi i nie obudzały interesu, gdyż mowcy powtarzali tylko już wielokrotnie przytaczane powody za i przeciw zniesieniu praw zbożowych, i częścią z punktu ekonomii politycznéj swe zdania objawiali, częścią zwracając sie do osobistego stanowiska pierwszego ministra, jego według nich niekonsekwentność naganiali. W końcu p. Ward wynurzył nadzieję, że większość na korzyść ministeryalnego projektu w Izbie Deputowanych będzie dość znaczną, aby przez swą materyalną wagę przyjęcie jego i w drugiéj Izbie Parlamentu zapewnić. P. Miles przeciwnie oświadczył, że reprezentanci cel zbożowych w téj Izbie zastępują nadzieje, życzenia i obawy zbyt wielkiéj massy swych ziomków, ażeby się mogli przy wypadku jednego głosowania uspokoić; postanowili raczéj, ten projekt w każdéj epoce rozpraw zbijać. Lord March zaproponował odroczenie dalszych rozpraw. Po nim lord Morthland oświadczył, że za środkami rządu głosować będzie, nie dla tego, żeby je pochwalał, ale że woli iść za p. Peel, niż za Lordem Russell. Następnie rozprawy zostały odroczone i posiedzenie po załatwieniu niektórych formalnych interesów, dotyczących bilu robót publicznych w Irlandyi, zamknięte.

Do Izby deputowanych nadesłano od miasta Glasgowa petycyę z 26,000 podpisów na korzyść środków p. Peel. Izba handlowa w Manchester oświadczyła się podobnież za temi środkami, a prócz tego i tu chcą podać petycyę o bezzwłoczne zniesienie praw zbożowych. W ostatnim celu liga (leagne) zebrała już 412,000 podpisów.

Dnia 7 zatonął liverpolski okręt handlowy *Bincoolen* przed samym portem pod Hayheld, wpadłszy w nocy na zasep piaskowy Taylors. Wracał on z dalekiéj podróży z Peru, wioząc guano, bawełnę i skóry. Z 21 ludzi tylko 8 uratowano.

— *Madryt* 10 *Lutego*. —

Prezes rady i minister wojny, jenerał Narvaez, podał królowéj dymissyę swoją, która też została przyjętą. Słychać, że ma być mianowany naczelnym Wodzem armii. Przy odejściu poczty, rozwiązanie ministerstwa było już zupełne i głoszono, że królowa kazała przywołać do siebie jenerała Roncali, jlnego kapitana Valdez i margr. Miraflores, aby im polecić utworzenie nowego gabinetu.

Jeszcze onegdaj uważano ministerstwo za rozwiązane. Żywioły niezgody, któréj istnieniu tak uroczyście zaprzeczył przed dwoma tygodniami w kongresie minister Mon, wybuchnęły tak gwałtownie, tak hałaśliwie, że zaczęto powątpiewać o możności pojednania. Jenerał Narvaez dał do zrozumienia kollegom swoim w gabinecie, że oczekuje od nich żądania dymissyj, które im natychmiast wygotowane bądą. Ale ostatni oświadczyli, że sami nie ustąpią i czekać będą na decyzyę królowéj.

Jeszcze dnia poprzedniego Jenerał Narvaez chciał z swoich osobistych przyjaciół i służalców utworzyć nowy gabinet, a potem, ulegając przedstawieniu niektórych wpływ mających osób, postanowił zatrzymać dla siebie Prezesostwo i ministerstwo spraw zagranicznych, a ministerstwo wojny powierzyć jenerałowi Roncali; skarbu, margr. Miraflores; sprawiedliwości, p. Egano; spraw wewnętrznych, p. Isturiz; ale gdy ci panowie niechcieli zadosyć uczynić wezwaniu jenerała Narvaez, przeto ten wezwał dotychczasowych kolegów swoich na nową naradę, na któréj przyrzeczono sobie wzajemnie, iż odtąd razem trzymać się będą. Atoli w oczach opinii publicznéj ministerstwo upadło nieochronnie. Powody, które sprowadziły niezgodę, istnieją ciągle, i dla tego spodziewać się trzeba, nowego przesilenia. Stronnictwo panujące, reprezentujące według swego mniemania, zasadę konstytucyjno-monarchiczną, nieuważa już jenerała Narvaez, za niezbędną podporę porządku publicznego, i postanowiło nie być już dłużéj narzędziem jego egoistycznéj polityki.

— *Konstantynopol* 28 *Stycznia*. —

Podług zgadzających się doniesień, wydarzyło się w obwodzie Jeniszer równie jak i w przyległych obwodach Sywrybissar, Eski Szehir i Seidy Gazy, w Azyi mniejszéj, bardzo rzadkie i nader dziwne zjawisko. W chwili, w któréj panował wielki niedostatek żywności, spadła tamże manna z nieba. Wychodzący w stolicy dziennik: *le Courrier de Constantinople* z dnia 24 b. m. zawiera w téj mierze następujący artykuł: »W listach z Jeniszer donoszą, że tam przez kilka dni od czasu do czasu padała manna z nieba i służyła mieszkańcom za pożywienie. Pada ona, tak się wyrażono w pomienionych listach, sztukami wielkości laskowego orzecha i w znacznéj ilości. Przedają ją w kraju po 12 piastrów za kilo, a przed kilku miesiącami płacono niemal takąż samą cenę za zboże. Mieszkańcy rozcierają ją na mąkę i pieką z niéj chleb, który naszemu zwyczajnemu chlebowi w niczem nie ustępuje.« *Journal de Constantinople* z dnia 26 b. m. zawiera następujący artykuł: »Toż samo zjawisko, które pod wiosnę w roku 1841 w Wan spostrzeżono, powtórzyło się właśnie teraz w obwodzie Jeniszer, z takiemiż samemi i również nadzwyczajnemi okolicznościami. Z różnych listów nadesłanych od osób, które w téj okoliczności mieszkają i godne są wszelkiéj wiary, okazuje się, że po dotkliwym niedostatku żywności spadła z nieba nadzwyczajna ilość siwawo połyskującéj substancyi wielkości żłodu (dużego gradu), która z mającą kształt łez manną, ma niejakie podobieństwo i dość przyjemny smak. Substancya ta spadła w takiéj mnogości, że zasypała ziemię na 3 lub 4 cale wysoko, i wystarczyła przez kilka dni na pożywienie mieszkańców. Uzyskana z niéj mąka jest nadzwyczaj biała, daje wszelako niesmaczny choć bardzo piękny chleb. Życzyćby należało dla uchylenia wszelkiéj wątpliwości, aby miejscowe władze w Jeniszer przysłały znawcom rzeczy kilka sztuk téj manny, do rozpoznania.«

Jeden z kommissarzy Porty w Syryi, Selim Pasza, powrócił już do tutejszéj stolicy; złożył on Porcie raport o bezprawiach wojska tureckiego w Libanie.

Projekt budowy kolei żelaznych w Turcyi znalazł wielkich przeciwników w radzie Stanu. Dla tego chcą się pierwéj zająć budową zwyczajnych gościńców, a tym czasem sprowadzić zdatnych inżenierów z Austryi, aby dali zdanie swoje o kolejach żelaznych w Turcyi. Turcy naradzają się jeszcze ciągle nad przedłożonemi kosztorysami na założenie lasów.

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 3 do dnia 4 Marca.

Russocki Kwiryn ob., z Polski.

Wyjechali z Krakowa.

Russocki Kwiryn ob., do Polski; -- Schaub Gustaw, Schmiedhausen Józef, Zychowicz Teofil, do Pruss.